

## C.A. Anderssons Kontorsmöbelfabrik

Startades vid Åsvallehultsfallet  
Här fanns från början år 1810  
en vadmalstamp och färgeri  
Som blev Bobinfabrik 1894

**Tranås 1911 Kommunalnämndens ordförande fick  
straffarbete för ekonomisk brottslighet  
vilket jag berättar om i  
slutet av bildserien**



Fabrikör **C.A. Andersson** har gjort ett betydelsefullt arbete för Lövstads utveckling. Han kom till Lövstad omkring 1870 och öppnade en speceriaffär på Storgatan 19 som han överlät till C. Rocén i slutet av 1880-talet.

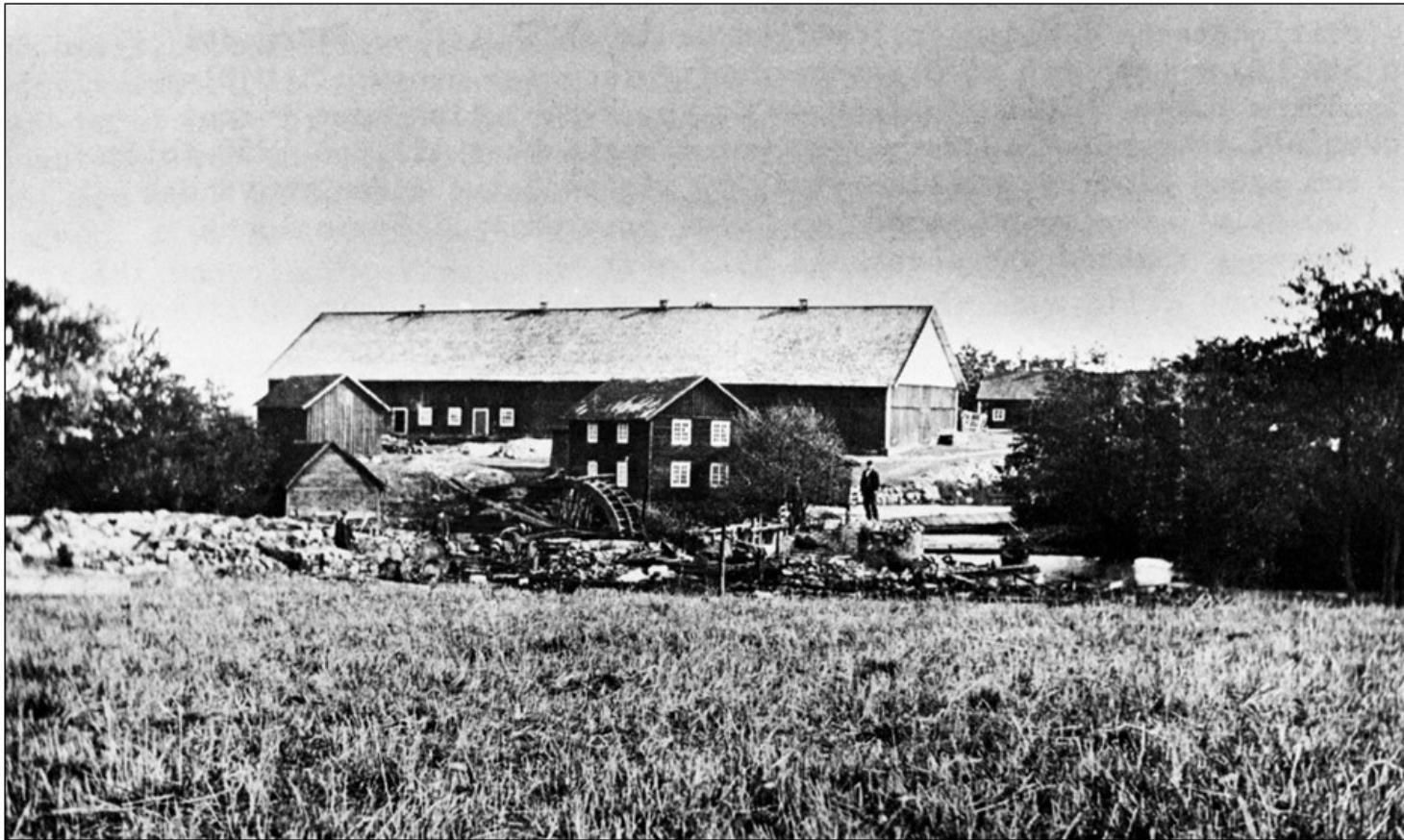
Omkring 1890 uppförde han Storgatan 17 där han på övervåningen hade ett kontor och här skötte han samhällets ekonomiska verksamhet.

I mitten på 1880-talet blev han ägare till Åsvallehults spinneri fram till 1893 då det brann ned. Han uppförde då på båda sidor om Svartån en bobinfabrik som nästan uteslutande tillverkade trådrullar för export till England. Andersson uppförde också ett mindre elektricitetsverk vid Åsvallehult som han sålde 1905. Han flyttade då sin verksamhet in till samhället och byggde en fabriksbyggnad vid Svartsjö som senare blev AB Tranås kontorsmöbler.

Carl August Andersson föddes i Vireda 1848.



Åsvallehultsgården i början på 1900-talet. Som blev skonad av Rantzaus 1568. Under sin vila i Säby hade danskarna bränt och skövlat 63 gårdar i socknen och den veckan i slutet av januari 1568 då 63 hem gick upp i rök är nog den svåraste Säbyborna någonsin upplevt. Gården Åsvallehult, här på bilden, skonades dock av danskarna, då godsherren var en landsman vid namn Nils Krumme.



Så här såg Åsvallehults gård ut någon gång på 1800-talet, En av bygdens första industrier skall ha funnits vid Åsvallehults vattenfall. Omkring 1810 anlades här en vadmalsstamp och ett mindre färgeri, anläggningen revs 1850 för att ersättas med ett spinneri och schoddyfabrik, år 1893 brann spinneriet ned. I slutet av 1800-talet byggdes en bobinfabrik på östra sidan, medan gården Åsvallehult hade ett tröskverk på sin sida.



Bobinfabriken vid Åsvallehults vattenfall i slutet av 1890-talet. Svarveriet låg på den östra sidan av Svartån, sågen och ångcentralen på den västra.



1898 startades även en mindre elektricitetsverk vid Åsvallehult, härifrån levererades ström till stadens gatubelysning men även till privatpersoner. Omkring 1905 såldes Åsvallehults vattenfall till friherre Hermelin och löjtnant Filén, för här skulle byggas ett större elektricitetsverk. På bilden ses Åsvallehultsbrons dammbyggnad med elverket.



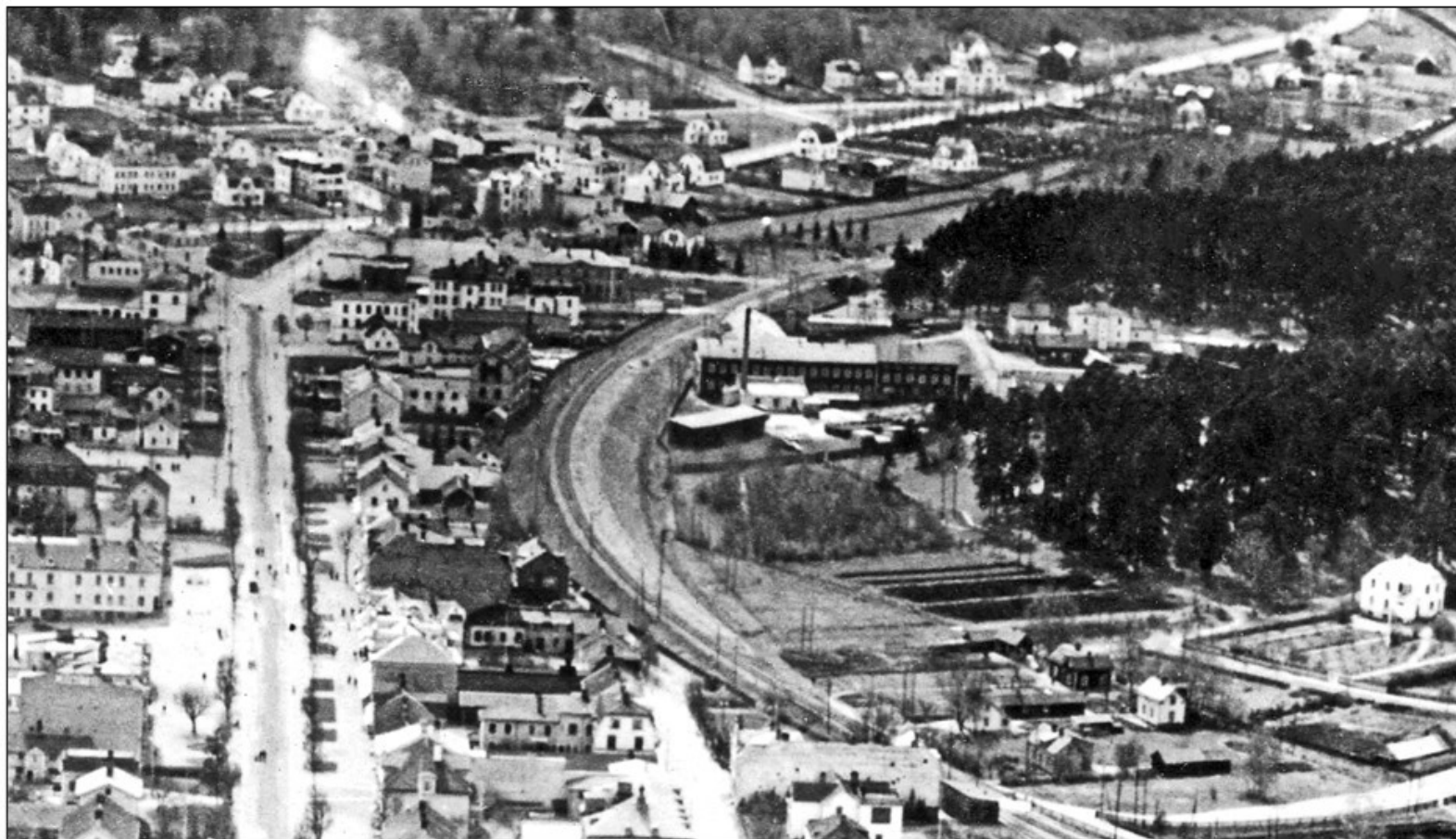
**Åsvallehultsgården i vinterskrud.**



*Kraftstationen vid Åsvallehult, mars 1975. Foto Karl-Erik Jansson.*

Omkring 1905 såldes Åsvallehults vattenfall för här skulle byggas ett större elektricitetsverk. Ägaren C A Andersson byggde en ny fabrik i själva samhället för tillverkning av kontorsmöbler, Kontorsmöbelfabriken väster om järnvägen mot Ängaryd (Svartsjö) som sedan blev AB Tranås Kontorsmöbler. Kraftstationen vid Åsvallehult anlades 1905 av friherre Hermelin och löjtnant Filén. Kraftstationen var i bruk fram till mitten av 1960-talet.





År 1905 såldes Åsvallehults vattenfall, här skulle byggas ett elektricitetsverk. Då lät C.A. Andersson uppföra en fabriksrörelse i själva samhället (Svartsjö) där han upptog tillverkning av kontorsmöbler. Företaget fick en hastig utveckling, så 1908 bildades Aktiebolaget, ”**AB Tranås kontorsmöbler**”. Bilden från mitten av 1920-talet



Kontorsmöbelfabriken totalförstördes efter en brand orsakat av ett blixtnedslag 1/7 1936



Blixten antände i vinds-utrymmets lacklager på andra våningen.

Av den intensiva hettan kröktes en av SJ:s el-stolpar, varför strömmen bröts och tågen blev stoppade.



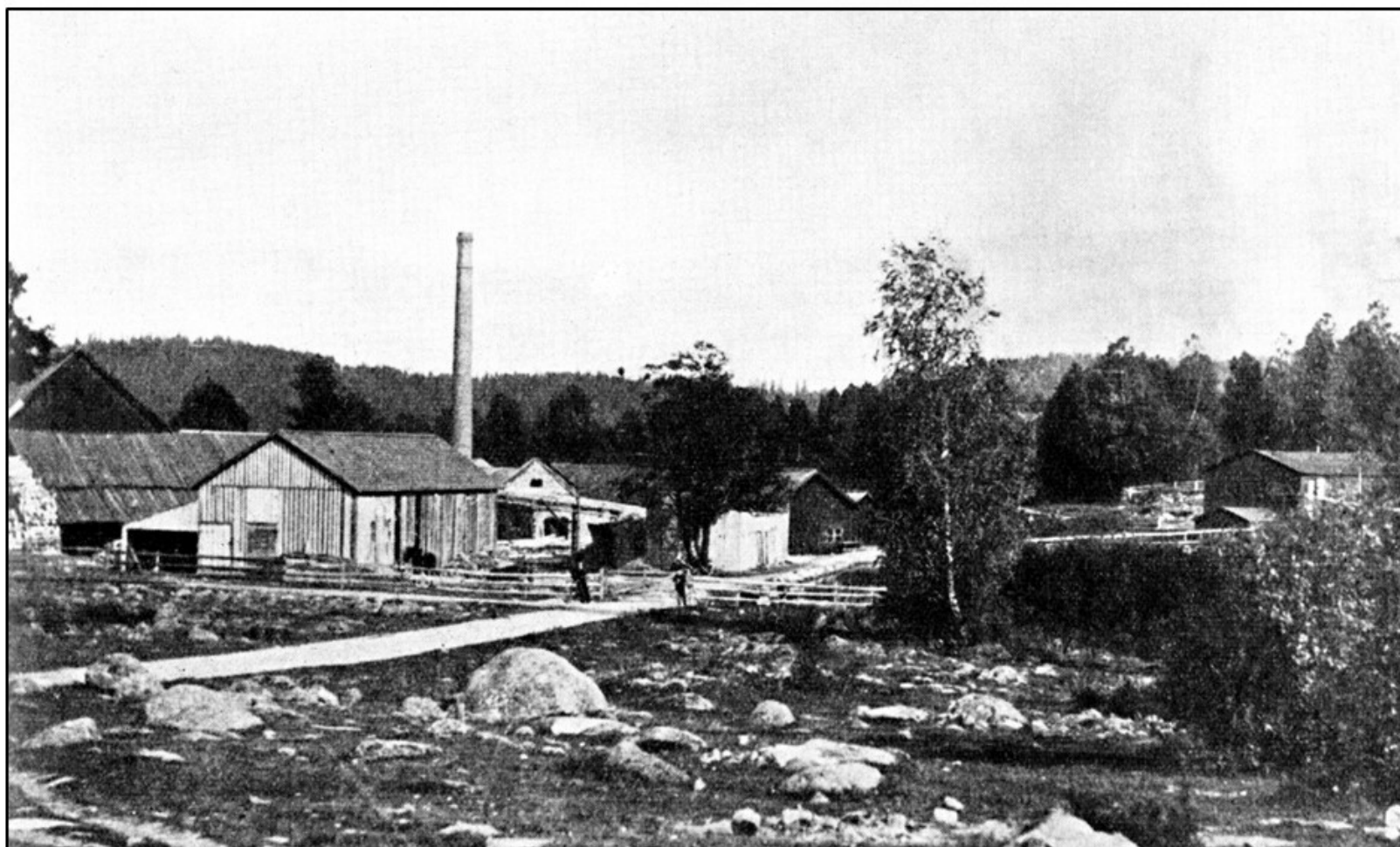
**Kontorsmöbelfabriken antänd av blixten och helt lagd i aska.**

Den värdefulla brädgården lyckades man rädda tack vare ett intensivt arbete. 2-7 1936.

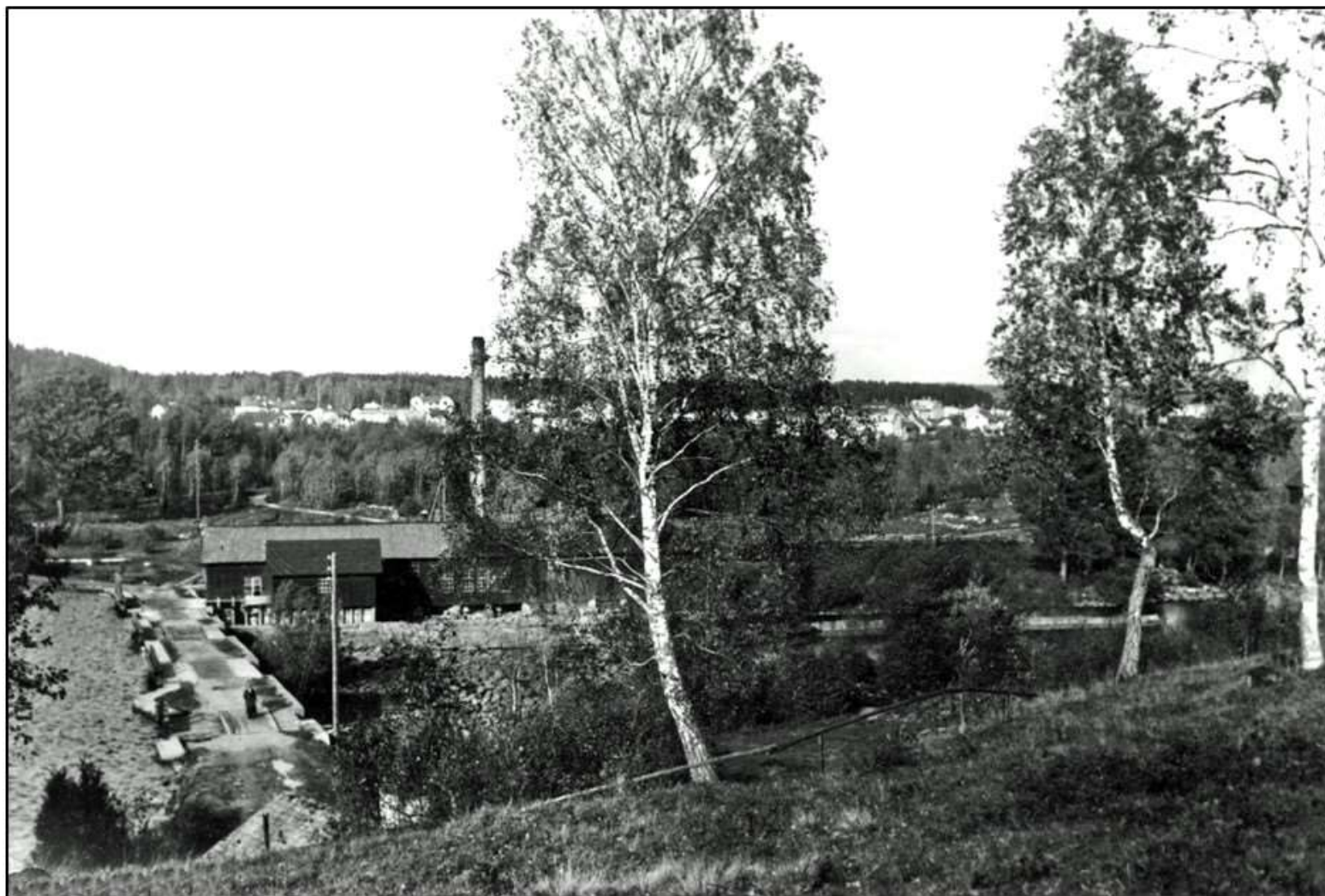
Hela fabriksområdet jämnades med marken av elden, men det byggdes en ny fabriksbyggnad som fortfarande står kvar på ungefär samma plats, med nya hyresgäster.



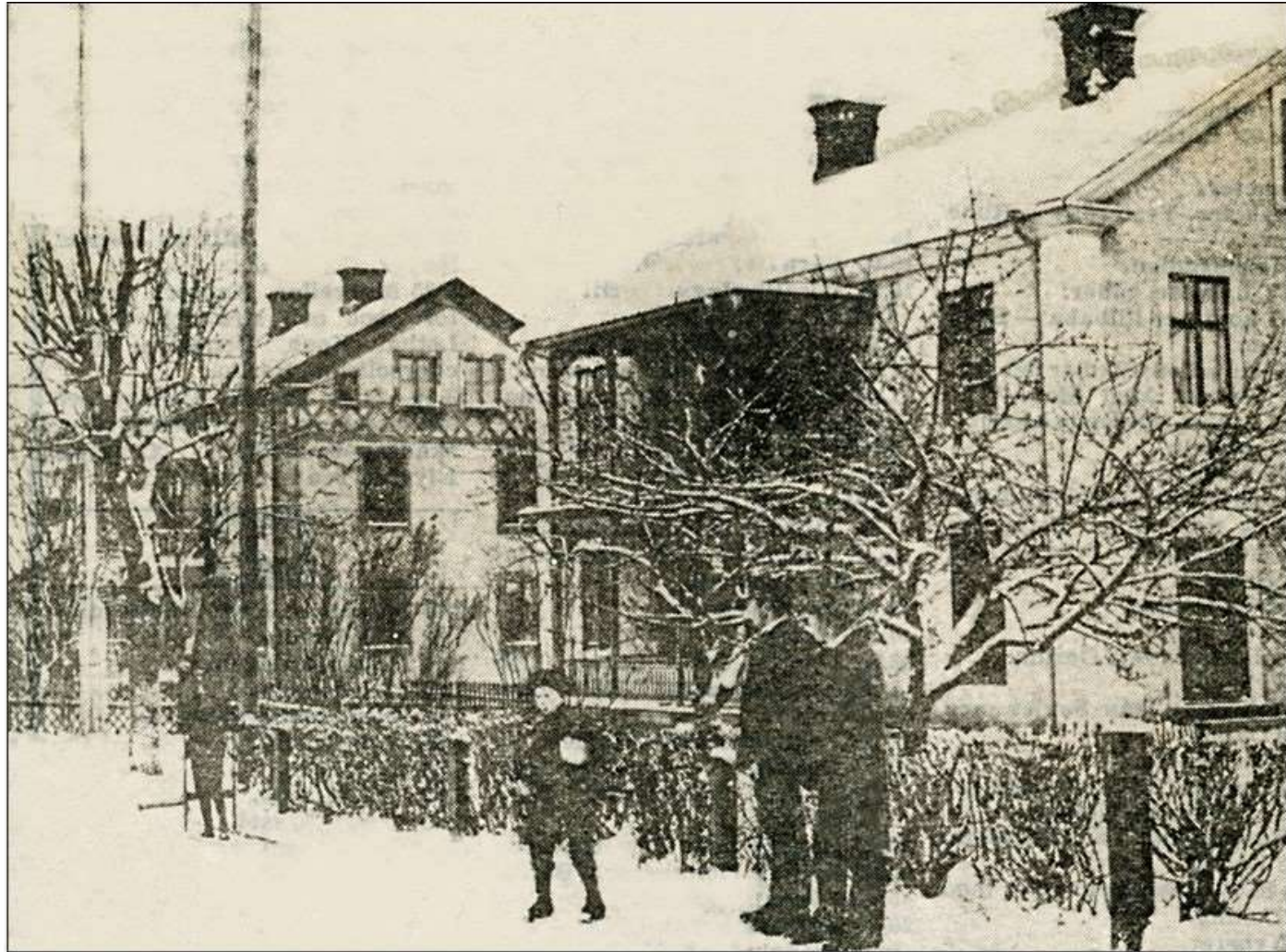
Fabrikör C.A. Anderssons fastighet, **Storgatan 17 huset till höger**, vid sekelskiftet. Han var en framstående industrichef och kommunalman. Andersson hade sitt kontor och sin bostad på andra våningen och här skötte han köpingens ekonomiska verksamhet. Han drev dessutom ett spinneri och en bobinfabrik vid Åsvallehult fram till 1894 då anläggningen brann.



Bobinfabriken vid Åsvallehults vattenfall i slutet av 1890-talet. Svarveriet låg på den östra sidan av Svartån, sågen och ångcentralen på den västra.



Åsvallehultsbron sett från Fröafallssidan med Tranås köping i bakkant. Väster om bron ligger C.A. Anderssons såg, ångcentral och elverk som såldes till köpingen c:a 1905.



Byggnaden som ses till höger på bilden (Storgatan 17) uppfördes omkring 1890 av fabrikör C A Andersson. Han hade sin bostad och sitt kontor på andra våningen.

## **Tranås 1911 Kommunalnämndens ordförande fick straffarbete för ekonomisk brottslighet**

Tranås 1911 Kommunalnämndens ordförande fick straffarbete för ekonomisk brottslighet Den 18 april 1911 hölls en kommunalstämma i Tranås köping vars resultat blev sådant att dess motstycke knappast torde finnas, skrev rikstidningarna. Huvudpunkten på dagordningen var frågan om ansvarsfrihet för kommunalnämndens ordförande C.A. Andersson som häktats för oegentligheten i förvaltningen av kommunens medel. Det var vid sammanträdet med nämnden 29 mars som beslut togs om extra revision. Samtidigt avsåg sig fabrikör Andersson sitt uppdrag som kommunalnämndens ordförande och kassaförvaltare, han överlämnade då samtliga köpingens handlingar med ineliggande kassor. Någon vecka senare blev Andersson häktad på grund av upptäckterna vid den extra revisionen. Det förväntades att samtliga ledamöter skulle ställa sina platser till förfogande och avgå. Men av detta hördes intet, nämnden hade en majoritet bakom sig vars makt tryggade deras ställning vid stämman den 18 april.

**Fabrikör C.A. Andersson** hade skött kommunens räkenskaper i 21 år och övriga ledamöter hade därför aldrig några misstankar att det förelåg missförhållanden bland siffrorna. Vid den extra revisionen i mars 1911 fanns det enligt revisionens utredning inte någon brist i kassan förutom en ränteförlust på 1500 kr på ett lån om 10 000 kr. som Andersson betalat tillbaka till vattenledningskassan 7 februari 1911. Vidare fanns ett uttag på 700 kr. för Anderssons arvoden plus 95 kr för kostnad av skriftgöromål.

**Kommunalstämman**, som hölls i folkskolehuset, i april 1911 innehöll en het debatt med burop, visslingar och golvstampningar i den för övrigt rätt tjocka luften i stämmolokalen. Flera talare uttryckte sina åsikter bl.a. kronolänsman Sigurd Pira som uttalade sin förvåning att inte nämndens ledamöter ställt sina platser till förfogande. Vidare hur nämnden kunde godkänna den erbjudna gottgörelsen av 1500 kr som revisorerna uppskattat ränteförlusten till.

**Vid rättegången** i Norra Vedbo häradsrätt den 25 april förordnades vid rannsakingen med Andersson att denne fortfarande skulle hållas häktad. Göta hovrätt upphävde häradsrättens beslut och Andersson försattes omedelbart på fri fot. När han återkom till Tranås hyllades han utanför sin bostad av ett hundratal hurrande människor. Andersson var trots att han ännu inte var helt frikänd, Tranås mest populära person.

**Förhandlingarna** i rättssalarna fortsatte och den 26 maj 1911 fann häradsrätten att det inte blivit styrkt, att han gjort sig skyldig till förskingring av kommunens medel. Felaktigheterna i räkenskaperna kunde inte anses tillkomna i avsikt att dölja tillgrepp. Därmed blev Andersson frikänd. Sigurd Pira överklagade domen till Göta hovrätt, hovrätten ansåg att Andersson gjort sig skyldig till brott, men förmildrande omständigheter förelåg. Hovrätten upphävde häradsrättens dom och dömde Andersson att böta 300 kronor till kronan samt undergå straffarbete i 2 år och 6 månader samt att därefter inte få jobba inom statlig eller kommunal tjänst. Andersson sökte nåd hos Kungliga Majestät, men det beviljades inte.

*Berättelse är en förkortad version av en artikel i Tranås Posten den 8 april 2012, skriven av Jan Justergård.*





*Storgatan 19. Kv. Stjärnan 2. Bilden från slutet av 1870-talet*

Fabrikör C.A. Andersson flyttade in i dåvarande Löfstad omkring 1870, och öppnar "Garn och Diverseaffär" **på Storgatan 19**. Affären överläts i slutet av 1880-talet till handlaren C. Rosén. Carl Rosén hade bl.a. pensionat på andra våningen. Under de övningar som ägde rum på torget utanför (Hässjöslätt) med de indelta soldaterna, bodde officerarna här.